

General-bojnik Andrija Matijaš-Pauk

Relja, Ante

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:558690>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-22**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

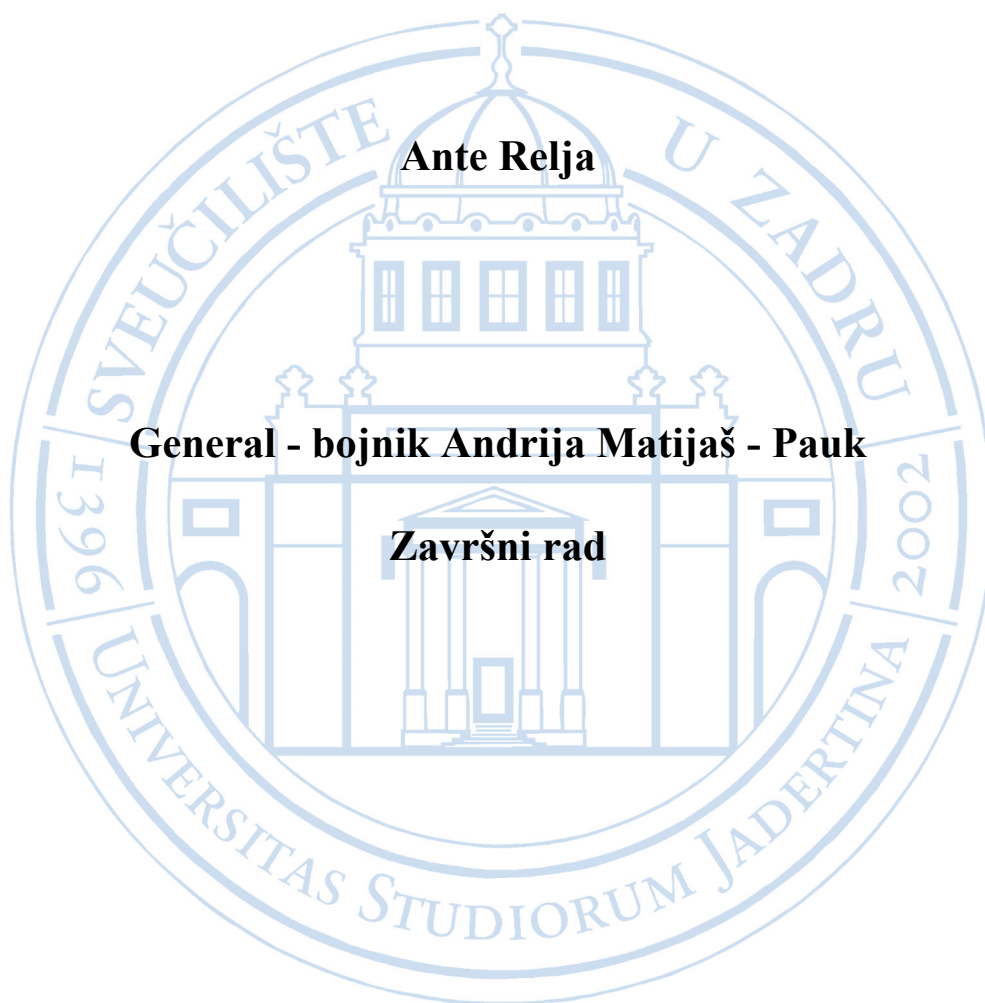

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za povijest

Preddiplomski sveučilišni studij povijesti (dvopredmetni)

Zadar, 2018.

Sveučilište u Zadru
Odjel za povijest
Preddiplomski sveučilišni studij povijesti (dvopredmetni)

Ante Relja

General - bojnik Andrija Matijaš – Pauk

Završni rad

Student/ca:

Ante Relja

Mentor/ica

Doc. dr. sc. Zlatko Begonja

Zadar, 2018.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Predratni put	2
3. Početak ratnog puta Andrije Matijaša - Pauka	4
4. Četvrta gardijska brigada „Pauci“	6
5. Najpoznatije operacije u kojima Pauk ima veoma važnu ulogu.....	9
6. Posljednja bitka i pogibija	15
7. Sjećanja prijatelja i suboraca	17
8. Činovi koje je stekao te zanimljivosti	20
9. Zaključak	22
10. Sažetak	23
11. Summary- The major general Andrija Matijaš – Pauk.....	24
12. Literatura	25

1. Uvod

Dvadeseto stoljeće obilježili su u svakom pogledu svjetski ratovi koji su nanijeli neizmjerne gospodarske i ekonomske štete, te su nažalost rezultirali velikim ljudskim žrtvama u svijetu, ali i u Hrvatskoj. Hrvatska je nakon Drugog svjetskog rata postala dio Federativne Narodne Republike Jugoslavije, a od 1963. dio Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Političke borbe Hrvatske da se osamostali bile su neuspješne sve do početka listopada 1991. godine, a tada je Hrvatski sabor objavio jedinstvenu Odluku o raskidu državnopravnih veza Hrvatske sa svim teritorijima SFRJ.

Cilj ovog završnog rada je prikazati važnost lika i djela Andrije Matijaša - Pauka, posmrtno proglašenog general – bojnikom Hrvatske Vojske, koji je uvelike doprinio konačnoj hrvatskoj neovisnosti i slobodi koju je stekla kroz krvavi Domovinski rat sa srpskim agresorom. Andrija je bio veliki ratnik, domoljub, a prije svega čovjek ogromnog srca o kojem sadašnje i buduće generacije djece moraju više učiti u školi, ali i upijati od svojih roditelja koji su živjeli u njegovo vrijeme te su imali priliku čuti i vidjeti velikog Andriju..

Među autorima koji pišu o liku i djelu Andrije Matijaša - Pauka ističu se njegova supruga Nada Matijaš, general Janko Bobetko, veterani 4. gardijske brigade, Hrvatska udruga Benedikt, te autori web portala Kamenjar i Priznajem.hr.

2. Predratni put

Andrija Matijaš - Pauk rođen je 31. srpnja 1947. godine u Pozorcu, koji pripada općini Marina koja se nalazi u blizini grada Trogira. Andrija je osnovnu završio školu završio u Marini i već tada je bio vojnički nastrojen te je odmah odabrao vojsku kao svoj životni poziv.

Zbog siromaštva njegove obitelji te zbog silne energije koja je zračila iz njega vrlo brzo se uputio u Banja Luku u središnjoj Bosni gdje je završio srednju podoficirsku Školu za oklopno - mehanizirane postrojbe, a zatim je krenuo na službu u slovenska bespuća. Momentalno je dokučio kako stroga pravila vladaju u Jugoslavenskoj Narodnoj Armiji pa se stoga okrenuo svom oklopnjaštvu i sportu u čemu je bio neprikosnoven jer su mu to bile najveće strasti.

Slika 1 Andrija Matijaš 1965. godine (IZVOR 1)

Tenkovski oklop je vrlo lagano upoznao u tančine te je ubrzo dobio nadimak “čovjek oklopnjak”, a na sportskim borilištima se natjecao u vojnom višeboju i streljaštvu te je nizao izvrsne rezultate. Zbog iznimnih karakteristika koje su ga krasile svim srcem je prihvaćen od strane mladih kolega gardista. Većina pribjega iz Jugoslavenske Narodne Armije je momentalno težila za vrhovnim zapovjednim dužnostima želeći da vode bitke sjedeći u svoja četiri zida. Andrija je bio vrlo borben, pun vojničkog duha te spreman za svaku akciju i polaganje života za svoju domovinu. Vojnicima koji su imali daleko viši čin od njega u Jugoslavenskoj Narodnoj Armiji bio je trn u oku zbog navedenih karakteristika.¹

Tijekom hrvatskog proljeća 1971. godine zatvoren je u vojni istražni zatvor zbog rečenice: „Zašto ja moram reći kao Hrvat da sam Dalmatinac kako bih ublažio to hrvatstvo. Jer, kad kažem da sam Hrvat, onda se odmah optužujem da sam ustaša.” Srećom, nije dalje kazneno terećen te je vrlo brzo oslobođen od optužbe za nacionalizam. Nekoliko mjeseci nakon tog događaja upoznao je mladu Nadu Šebez, zaljubio se u nju te su se vjenčali 1975. godine. Andrija je sa životnom suputnicom Nadom vodio skladan i divan bračni život, nisu imali djecu, ali su ga vrlo često suborci kojima je bio životni uzor imali običaj nazivati svojim ocem.²

Andrija je na svom predratnom putu bio veoma svestran. Bio je vrhunski sportaš, prije svega višebojac i strijelac, također i sudac na streljačkim natjecanjima, sjajni skijaš, te međunarodni instruktor skijanja. Njegova supruga Nada ga opisuje kao voljenog supruga, istinskog životnog suputnika, savjetnika i vrijednog čovjeka. Njegov tempo u polju, u kopanju zemlje njegovih djedova bilo je nemoguće pratiti. Kao instruktor je proizvodio izvrsne sportaše, bojovnike, te je početkom rata pomagao svojim hrabrim suborcima iz Četvrte gardijske brigade u usavršavanju vojnih i ljudskih vještina.³

¹ <https://kamenjar.com/andrija-matijas-pauk-covjek-ratnik-legenda-za-sva-vremena/> (8. kolovoza 2018.)

² <https://www.vecernji.hr/vijesti/andrija-matijas-pauk-izvukao-je-tenkove-na-dinaru-na-1800-metara-visine-to-je-sokiralo-srpske-oficire-1186666> (25. kolovoza. 2018.)

³ N. Matijaš, 2005., 17.

3. Početak ratnog puta Andrije Matijaša - Pauka

U kolovozu 1991. godine po početku balvan revolucije Andrija se kao dragovoljac prijavio u Zbor Narodne Garde u sabirnom centru na Zagrebačkom Tuškancu. Svoje vatreno krštenje doživio je na Baniji i to na bojištima u Sisku, Dugoj Resi, Karlovcu te u manjim mjestima. Odmah u prvim borbama hrabrošću i junačkim srcem bio je primjer suborcima kako se istinski treba voljeti i braniti Hrvatska gruda. Svim vojnicima je bio veliki uzor otkad je prvi put stupio u vojsku, te su iz Andrijine Satnije ponikli brojni zapovjednici i najvrsniji vojnici koje je upravo on izgradio kao vrsne borce i domoljube.

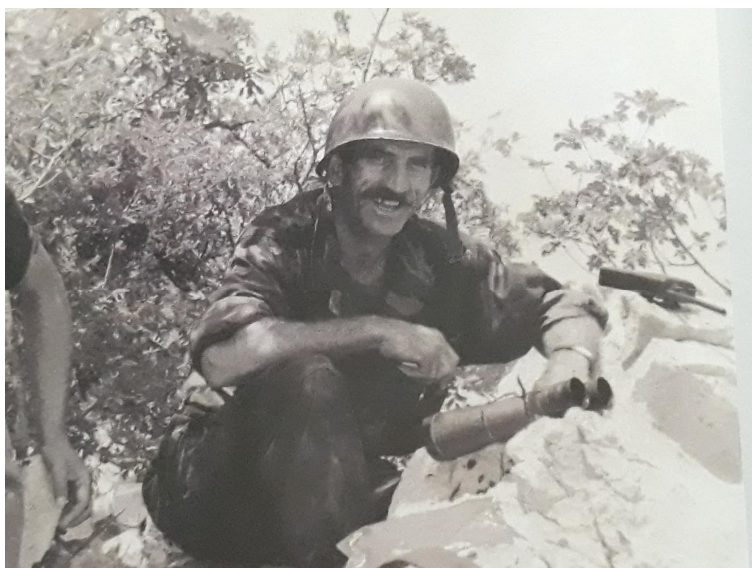
Obrana Banije i Korduna bila je posebno teška zbog složenosti i konstitucije samog terena. Linije obrane bile su definirane gledajući položaje policijskih stanica. Sedamnaest naoružanih odreda „branitelja” štatile su mjesta s domaćim stanovnicima koji su stalno izlagani „gerilskim” napadima srpskih pobunjenika u cilju takozvanog „etničkog čišćenja” koje je bilo zamišljeno kao priprema za buduću oružanu agresiju. U rujnu 1990. godine Srbi su nasilno oduzeli svo oružje u stanicama u mjestima Dvoru, Glini te Petrinji. Na ovom području odvijali su se masovni četnički mitinzi i rad Hrvatske policije bio je potpuno blokiran od strane Jugoslavenske Narodne Aarmije, a i brojne policijske stanice su potpuno odsječene zbog srpskog blokiranja prometnica i uništavanja svega što se stiglo. Banija i Kordun su stoga bile najosjetljivije točke obrane kuda se srpski agresor mogao vrlo lagano i brzo domoći predgrađa glavnog grada „Zagreba” gdje je bilo smješteno 77 vojarni, zračna baza i ostali vojni objekti čime bi Jugoslavenska Narodna Armija imala utaban put ka daljnjem osvajanju zemlje. U svakom ratu je prvi cilj osigurati glavni grad od napada, a zatim od te polazišne točke dalje graditi svoju obranu i planirati vojne operacije i akcije.⁴

Nakon napada na jug Hrvatske, „Pauk“ je u listopadu 1991. zatražio da se vrati u svoju Dalmaciju gdje je odmah postao pripadnik 4. brigade Zbora Narodne Garde. Zapovijedao je diverzantskoj grupi s kojom se borio protiv agresora kod mjesta Čepikuće. U to vrijeme

⁴ Portal Domovinski rat: <https://vdocuments.site/documents/domovinski-rat.html> (3. kolovoza 2018.), 2011. 17.

Hrvatska Vojska nije imala tenkove koji su bili „Paukova“ specijalnost, pa je stoga postao legenda pješništva. Srbi su vrlo brzo objavili u novinama fotografiju s njegovim likom ispod koje je pisalo „Državni neprijatelj broj 1“, što mnogo govori o tome kakav je vojnik bio Pauk od samog početka Domovinskog rata.⁵

Logičnim slijedom, „čovjek oklopnjak“ je zatim zatražio ubacivanje u svoj prvi zanat, u oklopništvo, jer tu je „Pauk“ bio neprikosnoveni majstor. Tada još brigadir, Damir Krstičević sa svojim je vojnicima zarobio dva tenka T – 55 u Hercegovini, te je Pauku ubrzo izdao naredbu da sklopi „Oklopnu bojnu 4. Gardijske brigade“, a 10. studenog 1992. godine Pauk je postao zapovjednikom spomenute. Njezino središte na početku je bilo u malom mjestu Orašac pored grada Dubrovnika na samom jugu Hrvatske.⁶

Slika 2 Andrija Matijaš u izvidnici početkom 1992. godine (IZVOR 2)

⁵ <https://kamenjar.com/andrija-matijas-pauk-covjek-ratnik-legenda-za-sva-vremena/> (8. kolovoza 2018.)

⁶ <https://kamenjar.com/andrija-matijas-pauk-covjek-ratnik-legenda-za-sva-vremena/> (8. kolovoza 2018.)

4. Četvrta gardijska brigada „Pauci“

Slika 3 Moto 4. gardijske brigade (URL 3)

Zavjet pripadnika 4. Gardijske brigade

„Prisežem vama, poginuli vitezovi,
i cijelom hrvatskom narodu,
da ću s ponosom i dostojanstvom
nastaviti vaš put.
Kao pripadnik Četvrte gardijske brigade,
hrabrošću, čašću i poštenjem
čuvat ću ugled imena koje ste vi stvorili.
Branit ću s jednakom ljubavlju
našu domovinu Hrvatsku
i graditi je onakvom kakvu ste sanjali.
Tako mi Bog pomogao!”⁷

⁷ Udruga veterana 4. gardijske brigade: <https://www.4brigada-zng.hr/povjesnica> (2. kolovoza 2018.)

Četvrta gardijska brigada, kasnije poznata i pod nadimkom "Pauci", formirana je dana 28. 4. 1991. godine u Splitu i ubrzo je postala simbol oslobođenja domovine. Ova postrojba je hrvatskom narodu dala nadu i vjeru u pobjedu, a neprijatelju je zadavala veliki strah. Djelovanje Pauka razdoblje je vrijeme ispisivanja najljepših stranica povijesti Hrvatskog naroda. Imali su ogromnu moć i vještinu borbe što je utjerivalo "strah u kosti" neprijatelju.

Zadar, "Kruševo", "Zelene Table – Male Bare", "Šibenik", Vrljika, "Drniš", Ston, "Dubrovnik", Ljeto, "Maslenica", Maestral, "Oluja", "Južni Potez"... Gradovi su to te akcije tijekom kojih su Pauci oslobađali svoju zemlju okupiranu od strane srbo – četničkih agresora.⁸

Slika 4 Grb 4. gardijske brigade (URL 4)

„Pauci su se i u međunarodnoj suradnji iskazali kad su nakon vojne vježbe Phiblex novinari američkog morskog časopisa Marine Gazette zaključili kako američki vojnici mogu mnogo naučiti od njih: Najviše od svega, stekli smo poštovanje prema ovoj odlučnoj, domoljubnoj i profesionalnoj vojsci.”⁹

⁸ Udruga veterana 4. gardijske brigade: <https://www.4brigada-zng.hr/povjesnica> (2. kolovoza 2018.)

⁹ Udruga veterana 4. gardijske brigade: <https://www.4brigada-zng.hr/povjesnica> (2. kolovoza 2018.)

Četvrta brigada je u sjajnoj taktici petogodišnjeg ratovanja bez poraza u Domovinskom ratu znala prijeći svaku prepreku i tako je postajala sve jača i odlučnija, te je tako ušla u legendu koja će se vječno pamtiti. Svi pripadnici su bili izvrsno školovani i obučeni, te su oni zaslužni da Hrvatska danas po njihovom uzoru ima sjajne vojne škole. Upravo ta školovanost i iskustvo donijeli su Hrvatskoj predivnu pobjedu i slobodu od srpskog okupatora.¹⁰

U Domovinskom ratu brigada je izgubila 195 svojih pripadnika, a 5 gardista se i dalje vodi nestalima te se za njima traga i nisu zaboravljeni jer svaki čovjek koji je položio život za ovu domovinu zaslužuje svoje mjesto na kojem mu se svi možemo pokloniti. Oko 1600 pripadnika brigade je u ratu makar jednom bilo ranjeno od metka sto je jako velika brojka, no srećom preživjeli su i nastavili su živjeti s ponosom i srećom zbog izborene slobode. Kroz nju je prošlo mnogo iznimnih boraca, dočasnika i časnika koji su danas u mirovini ili na važnim dužnostima. Svi oni su stavljanjem svog života na raspolaganje domovini učinili da ime 4. gardijske brigade postane nezaobilazno u stvaranju novije hrvatske povijesti.¹¹

Slika 5 Postrojavanje 4. gardijske brigade na splitskoj rivi prilikom osnutka (URL 5)

¹⁰ Udruga veterana 4. gardijske brigade: <https://www.4brigada-zng.hr/povjesnica> (2. kolovoza 2018.)

¹¹ Udruga veterana 4. gardijske brigade: <https://www.4brigada-zng.hr/povjesnica> (2. kolovoza 2018.)

5. Najpoznatije operacije u kojima Pauk ima veoma važnu ulogu

Događaj u kojem je jugoslavensko ratno zrakoplovstvo izvršilo napad na sjedište predsjednika Vlade u Zagrebu, 7. listopada 1991. godine bio je od neizmjerne važnosti jer je već idućeg dana Sabor Republike Hrvatske proglasio neovisnost Hrvatske i time prekinuo državno-pravne odnose s Jugoslavijom. Hrvatsku je u ljeto 1991.godine branila dosta malobrojna, loše opremljena i neorganizirana vojska, ali se samo kroz nekoliko mjeseci brojčano povećala kako u ljudima tako i u naoružanju. Od vremena proglašenja samostalnosti pa do kraja godine veći dio hrvatskog teritorija je bio oslobođen što je dokaz da je stvoren jedinstven sustav zapovijedanja i da je moral Hrvatske bio u usponu. Rat se i dalje nastavlja gdje je od strane neprijatelja srušen Maslenički most u noći 21. studenog koji nadilazi Novsko ždrilo.¹²

Slika 4 Andrija Matijaš - Pauk na bojišnici pokazuje simbol pobjede (IZVOR 6)

Hrvatska je na čelu s predsjednikom Franjom Tuđmanom tijekom cijele 1992. godine strategijom posrednog prilazanja ekonomski i političku izolirala neprijatelje te je uz pomoć

¹² Hrvatska udruga Benedikt: <http://hu-benedikt.hr/?p=12104> (4. kolovoza 2018.)

vojnih snaga vraćala oduzete hrvatske teritorije. Neprijatelji su se okuražili u početnim pobjedama i naoružanjem te su donosili niz deklaracija od Prijedora preko Banje Luke do Beograda za ujedinjenje svih srpskih zemalja. Hrvatskoj je predsjednik Tuđman prisvojio međunarodno priznanje i članstvo UN-a. Hrvatska vojska ubrzo je izvela jednu operaciju pod nazivom „Miljevci“ u šibenskom zaleđu, a kasnije je uslijedio niz drugih operacija HV i HVO na južnom bojištu koje su dovele do oslobađanja Dubrovnika i cijelog juga Hrvatske. U ovim izrazito važnim političkim potezima zbilja se i prva Paukova bravura u dubrovačkim brdima kada je tenkove povukao starom željeznicom za Trebinje i tako stao neprijateljima iza leđa koji su ostali zabezeknuti. Taj manevar se odvio u bitkama za mjesta „Zaplatnik“, „Ivanjicu“ i „Uskoplje”.¹³

Slika 5 „Paukov“ tenk na položaju iznad grada Dubrovnika, ratna 1992. (IZVOR 7)

Nakon što je oslobođen jug Hrvatske Pauku su Ravni Kotari dali mogućnost za potpuno napredovanje s tenkovima, i to je učinio u izravnoj tenkovskoj bitci za vrijeme akcije

¹³ Hrvatska udruga Benedikt: <http://hu-benedikt.hr/?p=12104> (4. kolovoza 2018.)

„Maslenica“ gdje je odnio pobjedu nad tenkovima JNA, to je ujedno i dokaz zašto je dobio nadimak „čovjek oklopnjak“.¹⁴

Slika 6 Srušeni Maslenički most 21. studenog 1991. (URL 8)

Pauk je zajedno sa svojim tenkistima i 27 tenkova uspio probiti crtu kraj mjesta Islam Latinski na ulazu u Zadar početkom siječnja 1993. godine, a potom kod Kašića njegovi su vojnici porazili neprijateljske tenkove od kojih se neki i danas mogu vidjeti. Za vrijeme te „akcije“ Andrija je pogođen od dijelova puknute ručne mine. Unatoč tome što zadobiše rane po tijelu, a najvećim dijelom po nogama vratio se na bojište. Pauk je za vrijeme ratovanja izgubio samo jedan tenk, ali zato nijednu bitku. Nadimak Pauk je dobio radi tolike vještine koju je znao primjenjivati na tenkovima, a dobio ga je za vrijeme akcije Vlačica.¹⁵

¹⁴ <https://kamenjar.com/andrija-matijas-pauk-covjek-ratnik-legenda-za-sva-vremena/>

¹⁵ <https://www.vecernji.hr/vijesti/andrija-matijas-pauk-izvukao-je-tenkove-na-dinaru-na-1800-metara-visine-to-je-sokiralo-srpske-oficire-1186666> (25. kolovoza. 2018.)

Slika 7 Bojna posada tenka, ratna 1993. (IZVOR 9)

Nakon što je mjesto zapovjednika prepustio mlađim vojnicima Pauk postaje načelnik oklopnih snaga 4. gardijske brigade , a ubrzo je preuzeo mjesto načelnika stožera. Vrlo bitno za napomenuti jest, da je Pauk nakon što je ranjen Damir Krstičević preuzeo vodstvo operacije Zima 94', njom se pripremao teren za „Oluju”.¹⁶

Po završetku akcije „Maslenica”, Matijaševo glavno sjedište s tenkovima nalazilo se u selu Konjskom, borce nije nimalo „tetošio” te se naporno pripremalo i cijela njegova „Oklopno – mehanizirana bojna” bila je spremna na pokret u 5 min. Tijekom „akcije” Zima 94' koja je bila priprema za vojno redarstvenu akciju „Oluja” Hrvatska Vojska htjela je ovladati planinom „Dinarom”. „Akcija” je započela 29. studenog, a završila je simbolično, točno dan prije Blagdane Božića. Matijaš je u toj operaciji izvukao tenkove na nevjerojatnih 1800 metara nadmorske visine, što je bio nezamisliv manevar, te kad su Srbi to vidjeli nastupila je panika i

¹⁶ <https://kamenjar.com/andrija-matijas-pauk-covjek-ratnik-legenda-za-sva-vremena/> (8 .kolovoza. 2018.)

brzo su pobjegli s Dinare. Dinara je oslobođena 20 kilometara u dubinu, 10 kilometara, te je oslobođeno i Livanjsko polje. ¹⁷

Slika 8 Operacija Zima 94., Andrija Matijaš i Mario Kaštelan (IZVOR 10)

Nakon operacije Zima 94', operacijom "Skok 1" srpski okupatori protjerani su s "Velikog Bata" na planini Dinari s kojeg je pucao lijepi pogled na Knin. U operaciji Skok 2 kojom su oslobođeni Šator - planina i Crni lug tenkovi su izvučeni na čak 2000 metara nadmorske visine što je Srbe ponovno zaprepastilo pa je Pauk imao laganu zadaću da dovrši osvajanja. Ove operacije su utabale put ka Oluji i konačnom oslobođenju Republike Hrvatske od srpskog okupatora. ¹⁸

„Pauk” je lično vodio oslobođenje mjesta „Bosansko Grahovo” gdje je prvi ušao, a u vojno – redarstvenoj operaciji „Oluja” koju je između ostalih i sam planirao prvi sa svojim tenkistima ulazi u Knin, no tenkisti moraju brzo dalje. Od 8. do 17. rujna pripadnici 4. gardijske

¹⁷ <https://www.vecernji.hr/vijesti/andrija-matijas-pauk-izvukao-je-tenkove-na-dinaru-na-1800-metara-visine-to-je-sokiralo-srpske-oficire-1186666> (25. kolovoza. 2018.)

¹⁸ <https://www.vecernji.hr/vijesti/andrija-matijas-pauk-izvukao-je-tenkove-na-dinaru-na-1800-metara-visine-to-je-sokiralo-srpske-oficire-1186666> (25. kolovoza. 2018.)

brigade izveli su operaciju „Maestral” tijekom koje su oslobođeni „Drvar”, „Šipovo”, „Jajce”, „Ključ”, „Petrovac” i „Krupa”. Andrija Matijaš – „Pauk” i njegovi najbliži suborci su među prvima ušli u sva navedena mjesta.¹⁹

Slika 9 Ulazak pripadnika “Pauka” u Grahovo (URL 11)

Pauk je zatim naslutio kraj rata, računajući da više neće trebati ratovati, budući da je znao govoriti da će se Podunavlje mirnim putem pripojiti svojoj matici. Pauk odlazi u svoj posljednji boj, da bi poslije toga otišao u zasluženu mirovinu, no nažalost svih Hrvata sudbina je ispisala drugačije stranice povijesti.²⁰

¹⁹ <https://www.vecernji.hr/vijesti/andrija-matijas-pauk-izvukao-je-tenkove-na-dinaru-na-1800-metara-visine-to-je-sokiralo-srpske-oficire-1186666> (25. kolovoza. 2018.)

²⁰ <https://www.vecernji.hr/vijesti/andrija-matijas-pauk-izvukao-je-tenkove-na-dinaru-na-1800-metara-visine-to-je-sokiralo-srpske-oficire-1186666> (25. kolovoza. 2018.)

6. Posljednja bitka i pogibija

Četvrta je dobila novi zadatak u akciji znanj kao “Južni potez” s ciljem da se oslobodi prostor Mrkonjić Grada s okolicom. Hrvatska vojska je na čelu s “Četvrtom” dana 9. listopada 1995. obavila snažnu tenkovski napad koji je predvodio sam Andrija i do konca istog dana dovršen je najkompleksniji zadatak akcije. Neprijateljske snage su u cijelosti potučene te prisiljene na veliki bijeg. Taj dan bi zasigurno ostao upamćen kao genijalna demonstracija organizacije i moći “Hrvatske Vojske”, no oskrnut je pogibijom legendarnog domoljuba i velikog heroja 4. gardijske, general - bojnika Andrije Matijaša – “Pauka”.²¹

Slika 10 Mjesto pogibije Andrije Matijaša - Pauka (IZVOR 12)

Dvanaestog listopada 1995. godine, na posljednje počivalište pod čempresima u rodnoj Marini, zauvijek se nastanio junak Domovinskog rata, hrvatski vitez Andrija Matijaš - Pauk, legendarni dozapovjednik najelitnije postrojbe Hrvatske vojske – Četvrte gardijske brigade. Nakon svete mise koju je predvodio župnik marinske župe don Filip Rodić i vojnog protokola kojeg je vodio satnik Ivica Lončar, pripadnik Četvrte gardijske brigade, oprostili su se od Andrije vojni, civilni i crkveni vjerodostojnici. Prvi je govorio fra Ignacije Vugdelija čiji je legendarni govor zabilježen kamerom te je i danas svima nama dirljiv iako možda i nismo vidjeli

²¹ Udruga veterana 4. gardijske brigade: <https://www.4brigada-zng.hr/povjesnica> (2. kolovoza 2018.)

niti poznavali Andriju, osobno mi je to najljepši govor na nečijem ispraćaju u našoj slobodnoj Hrvatskoj. Uslijedili su govori načelnika općine Marina Milivoja Vranješa, general - bojnika Tihomira Blaškića, general – pukovnika Ante Gotovine, general – bojnika Damira Krstičevića te generala - zbora Zvonimira Červenka.²²

„Domovina je zvala, kaže stih himne 4. gardijske brigade, i Pauk se javio. Suvišno je i reći da nema zaborava, jer je u srcima svih Hrvata i onih koji su ga poznavali te s njime oslobađali domovinu, zaorao duboku brazdu očinske ljubavi. Čovjek, ratnik, legenda za sva vremena, netko tko je živio jedinstveno i neponovljivo. Tako je i skončao. Vojničina od glave do pete, junačko srce i duša od čovjeka. Naizgled teško spojiva kombinacija koja je Pauku u brigadi i cijeloj Hrvatskoj vojsci osigurala punu omiljenost. Prema njemu nitko nije mogao biti ravnodušan, on to svojim odnosom prema ljudima nije dopuštao.”²³

„Smrt od metka, mnogi će reći, posljednjeg dana rata, svjedoči o bliskoj borbi te predanosti i hrabrosti „Pauka” čiji odlazak većina njegovih suboraca ne prihvaća ni danas.” Andrija je u svakoj prilici ponavljao: “Moja stranka je Hrvatska vojska, a politika je mlaćenje prazne slame.” Uvijek je izbjegavao politiku i s radošću i s nestrpljenjem se iznova vraćao na bojišnicu kao istinski i veliki vojnik.²⁴

„Geleri su mu bili po cijelom tijelu, no on bi samo stavio zavoje i nastavio dalje. Kad je treći put ranjen, a nije imao namjeru odustati, iako ga više stopalo nije slušalo, zapovjednik general Janko Bobetko izdao je zapovijed da ga se zarobi poput pripadnika neprijateljske vojske. Bio je to jedini način da ga se zaustavi. Pritom nikada nije patio od činova, dok su neki išli za tim da pošto-poto postanu generali, on nikada nije htio čin i zato mu je čin general-bojnika dodijeljen posthumno.”²⁵

²² N. Matijaš, 2005, 42.

²³ <https://kamenjar.com/andrija-matijas-pauk-covjek-ratnik-legenda-za-sva-vremena/> (8. kolovoza 2018.)

²⁴ <https://kamenjar.com/andrija-matijas-pauk-covjek-ratnik-legenda-za-sva-vremena/> (8. kolovoza 2018.)

²⁵ <https://kamenjar.com/andrija-matijas-pauk-covjek-ratnik-legenda-za-sva-vremena/> (8. kolovoza 2018.)

7. Sjećanja prijatelja i suboraca

Nakon pogibije Andrije Matijaša - Pauka njegova obitelj, prijatelji i suborci nisu mogli prihvatiti da njihovog Pauka više nema, no uvijek kad nas napusti draga nam osoba ostaju živjeti sjećanja i uspomene na nju. Iz toga slijede brojne izjave Andrijinih suboraca koje je marljivo prikupila i objavila u svojoj knjizi Andrijina supruga Nada Matijaš. Zbog mnoštva uspomena odlučio sam izdvojiti sjećanja na Andriju koja su mi osobno ostala najupečatljivija.

Slika 11 Planiranje bojnih djelovanja, A. Matijaš, D. Vukasović, D. Krstičević (IZVOR 13)

„Za Pauka, suvišno je kazati, zaborava nema. U srcima onih što su ga poznavali zagrebao je duboku brazdu očinske ljubavi.” – bojnič Ante Perković

„Obožavao je svoju Četvrtu brigadu kao jedan od njezinih stvaratelja. Maksimalno se trudio ojačati je. Tako je pri jednom posjetu tvornici „Đuro Đaković“ na prvome hrvatskome tenku „Degmanu“ bojom napisao: „Prodano – Četvrta gardijska.” – general-zbora Janko Bobetko²⁶

²⁶ N. Matijaš, 2005., 54.

„Tijekom cijelog rata samo mu je jedan tenk bio uništen. Do smrti nije izgubio niti jednu bitku. Pauk je dokazao superiornost hrvatskoga oklopa i posada. Uostalom, i sam Matijašev nadimak asocijacija je na tenk.” – pukovnik Mario Kaštelan

„Ratujući rame uz rame sa generalom Matijašem, naučio sam pobjeđivati. Mi prekaljeni ratnici dali smo im što smo i tribali. Neprijatelj je znao za nas. Gdje god da smo došli, neprijatelj je drhtao od straha i bižao, a za sobom ostavljao i ljude i vojnu tehniku. Bižali su i bez osobnog naoružanja. To je bila opća bižanija.” – bojnič Davor Jović²⁷

„Hrvatska se uvijek borila za svoju opstojnost i u toj borbi koja je imala svoje junake. Jedan od njih bio je i general Andrija Matijaš - Pauk, koji je plijenio svojom hrabrošću i samopouzdanjem posjedujući snagu i ozbiljnost neustrašivog ratnika. Stoga nas danas ne obuzima samo tuga, već i ponos i prkos, sto je u hrvatskom narodu izrastao i takav čovjek kakav je bio pokojni Pauk. Bio je uzor kako se bezuvjetno ljubi domovina. Zbog toga, njegova obitelj ima razloga za ponos što je dala velikog sina kojeg Hrvatska i Hrvati neće nikada zaboraviti.” - general – bojnič Rahim Ademi²⁸

„Andrija Matijaš - Pauk imao je veliku sposobnost da okuplja vojnike oko sebe i uči ih i odgaja, da ih nikada ne šalje u bitke u kojima i sam nije sudjelovao. Zato odajem počast učitelju odanosti domovini i slobodi hrvatskog naroda.” – general – pukovnik Ante Gotovina

„Ime Andrije Matijaša Pauka ostat će za sva vremena zapisano zlatnim slovima u novijoj povijesti Hrvatske. Svojim primjerom general Andrija svjedoči veličinu žrtve Domovinskog rata u stvaranju potpune slobode i suverenosti Hrvatske države.” – general – bojnič Mirko Norac²⁹

„U povijesti svakog naroda, pa i maloga kakav je hrvatski, postoje trenuci koji se generacijama koje ih proživljavaju čine da se nikad neće izbrisati. Ovo je jedan od tih trenutaka. Prošle godine na ovaj dan na smotri u Splitu mnogi nisu vjerovali da će se ovo danas dogoditi.

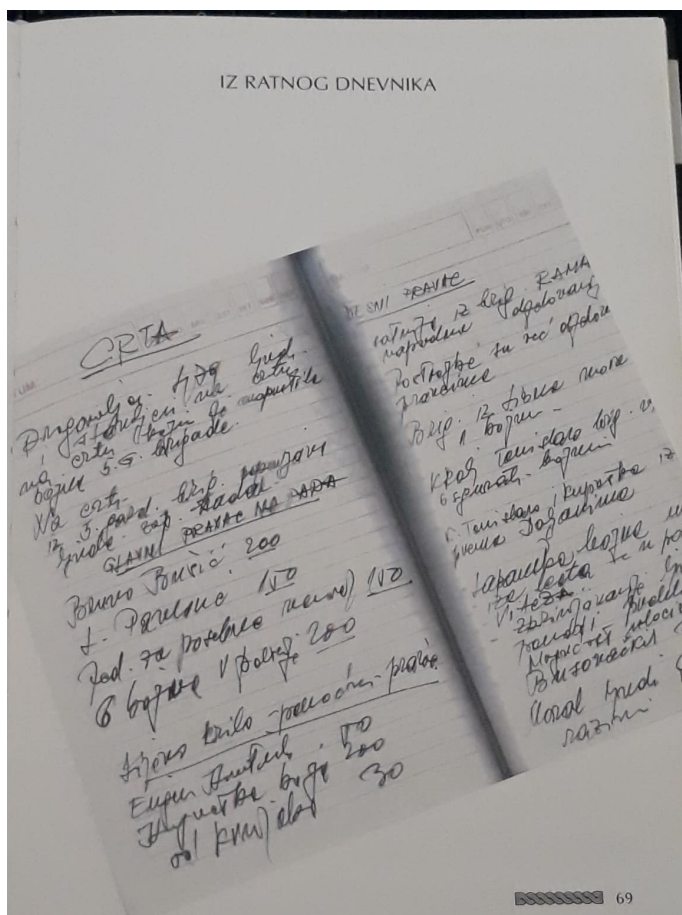
²⁷ N. Matijaš, 2005., 55.

²⁸ N. Matijaš, 2005., 56.

²⁹ N. Matijaš, 2005., 57.

Obećao sam da će petu obljetnicu Četvrta brigada slaviti u Kninu, a to se, evo, i dogodilo.” – ministar obrane Gojko Šušak³⁰

„Vojarna će nositi ime čovjeka koji je na neki način obilježio brigadu, ime Andrije Matijaša - Pauka, zapovjednika oklopne bojne koji je formirao ovu postrojbu i učinio je onakvom kakvom se pokazala u Domovinskom ratu – nepobjedivom. Do sada niste imali dom, jer su vaš dom bili tereni. Ova vojarna i njen naziv „ Vojarna general Andrija Matijaš - Pauk“ koja nosi ime po vašem utemeljitelju, mora vas motivirati da budete još bolji, discipliniraniji i spremniji, jer vi ste jedna od najboljih postrojbi ovakve vrste u Hrvatskoj vojsci i ja sam na to ponosan.” – general – bojnik Damir Krstičević³¹

Slika 12 List iz ratnog dnevnika Andrije Matijaša - Pauka

³⁰ N. Matijaš, 2005., 59.

³¹ N. Matijaš, 2005., 60.

8. Činovi koje je stekao te zanimljivosti

Prvi čin koji je Andrija Matijaš Pauk stekao bio je čin bojnika Hrvatske vojske koji je stekao sredinom 1992. godine. Potom je nakon operacije Maslenica postao stožerni brigadir, a posthumno mu je dodijeljen čin general - bojnika. Što se tiče vojnih dužnosti, prvo je 1991. godine proglašen zapovjednikom novososnovane satnije, a zatim sredinom 1992. godine zapovjednikom Oklopne satnije svoje Četvrte gardijske brigade. U operaciji „Oluja” bio je dozapovjednik Četvrte gardijske brigade mijenjajući zapovjednika Damira Krstičevića.

Andrija je dobio je niz odličja u obliku Reda Nikole Šubića Zrinskog, Reda kneza Domagoja, a također je dobio i Spomenicu obrambenog Domovinskog rata. Posthumno je odlikovan Redom bana Josipa Jelačića.³²

Slika 13 General Gotovina otkriva Andrijinu bistu u memorijalnom parku u Marini (URL 15)

Njegovo ime nosi nastavni centar za obuku u Sinju, a u njegovoj rodnoj Marini glavni trg, kulturno – umjetnička udruga i kino dvorana nose njegovo ime. Njemu u čast 4. gardijska brigade nosi ime Pauci, te njihova vojarna u Kninu također. Mrkonjić - grad, na čijem je ulazu

³² J. Bobetko, 1997

Matijaš poginuo, nosio je jedno vrijeme po njemu ime Matijaševo. Također, niz malonogometnih turnira u Dalmaciji nosi njegovo ime, kao i razne kulturne manifestacije, te časnička skola na „Hrvatskom vojnom učilištu dr. Franjo Tuđman.”³³

“Nema te vojske koju Pauk nije mogao poraziti.” Pred akciju Južni potez „Pauk” je s mnogo gelera po svom tijelu govorio svim suborcima da više nema snage za ratovanje. Predao je dokumentaciju za odlazak u mirovinu te je s radošću mnogo puta ponavljao da uskoro ide “na masline i slane srdele”. Nije doživio toliko željenu i zasluženu mirovinu i stoga još više zaslužuje da mu čitavi Hrvatski narod zauvijek bude neizmjereno zahvalan.³⁴

Slika 14 Paukovi osobni predmeti u Hrvatskom povijesnom muzeju (URL 16)

³³ <https://priznajem.hr/urednikov-odabir/andrija-matijas-pauk-kad-krenemo-gorjet-ce-nebo-zemlja/28733> (15. kolovoza 2018.)

³⁴ <https://priznajem.hr/urednikov-odabir/andrija-matijas-pauk-kad-krenemo-gorjet-ce-nebo-zemlja/28733> (15. kolovoza 2018.)

9. Zaključak

Rat koji je pogodio Republiku Hrvatsku netom nakon stjecanja neovisnosti odnio je mnogo žrtava, no pokazao je neizmjereno domoljublje i lavlje srce Hrvatske vojske koja je izvojevala konačnu neovisnost pobjeđivši srpskog agresora. Kao i svaki rat u povijesti i Domovinski rat je imao svoje junake. Svaki borac za hrvatsku slobodu od prvog do zadnjeg danas se slavi kao junak, ali Andrija Matijaš - Pauk ipak je ostavio poseban i neizbrisiv trag u povijesti neovisne Hrvatske.

Pauk je bio veliki domoljub, voda i skromni obiteljski čovjek, a iako nije imao djece njegovi suborci nazivali su ga ocem jer im je bio životni uzor i zvijezda vodilja. Pauk je bio važan faktor pri planiranju i u borbi u svim najvećim akcijama Hrvatske Vojske. Bio je najbolji tenkista te su ga suborci zvali „čovjek oklopnjak“. Bio je poznat po svojoj neizmjernoj borbenosti i odlučnosti te je na bojišnicu izlazio doslovno na štakama, zbog ranjavanja. Imao je u sebi čak 12 gelera, ali to ga nije pokolebalo da izbori zajedno sa svim braniteljima samostalnu i neovisnu Republiku Hrvatsku u čemu je uspio. Nažalost, nije dočekaio vojnu mirovinu te je poginuo u operaciji Južni potez na ulazu u Mrkonjić – grad, koji se kasnije po njemu na neko vrijeme nazvao Matijaševo što dodatno govori o njegovoj veličini.

Posthumno je dobio čin general – bojnika, dobio je brojna odličja, te se danas po njemu nazivaju mnoge udruge, kulturne manifestacije i ono u čemu je bio najbolji, vojarna i škola za casnike Hrvatske Vojske. Iza sebe je ostavio uplakanu svoju voljenu suprugu Nadu, ali i sve Hrvate. General – bojnik Andrija Matijaš – Pauk se ne smije nikada zaboraviti, o njemu treba biti ispisano puno više knjiga i svi Hrvati moraju biti upoznati s njegovim velikim likom i djelom. Osobno vjerujem da sam makar za jedan posto u tome pripomogao s ovim radom.

10. Sažetak

Andrija Matijaš – Pauk rođen je u Pozorcu u općini Marina pokraj grada Trogira 31. srpnja. 1947. godine. Još kao mladić odabrao je vojni poziv te je prvo djelovao u Jugoslavenskoj Narodnoj Armiji da bi se samim početkom obrambenog Domovinskog rata priključio Hrvatskoj vojsci. Bio je specijalist za tenkovski oklop te je stoga u sklopu svoje 4. gardijske brigade, po njemu nazvane „Pauci“, osnovao oklopnu bojnu čiji je odmah postao zapovjednik. Sa svojom Četvrtom Pauk je postigao brojne uspjehe u Domovinskom ratu, te je dao veliki doprinos u planiranju najvećih vojno – redarstvenih akcija Domovinskog rata poput „Oluje“, „Maslenice“ i „Južnog poteza“, a tijekom potonje je nažalost poginuo od metka koji se odbio od neprijateljskog tenka. Danas ga svi poznajemo kao heroja Domovinskog rata, majstora oklopnjaka, te divnog muža, prijatelja i suborca. Posthumno je dobio čin general – bojnika čime je i službeno stavljen pečat na njegov veliki lik i djelo zbog kojeg nikada neće biti zaboravljen. Grob general – bojnika Andrije Matijaša - Pauka nalazi se u njegovoj rodnoj Marini.

Ključne riječi: General – bojnič, Andrija Matijaš - Pauk, 4. gardijska brigada, Domovinski rat, Republika Hrvatska, Srbija, JNA, Hrvatska Vojska, agresija, neovisnost

11. Summary- The major general Andrija Matijaš – Pauk

Andrija Matijaš – Pauk was born in Pozorac, Marina near to the city of Trogir on Adriatic coast in Croatia. He was one of the heroes of war in which Serbia attacked Croatia and it is called Croatian war of independence. Croatia finally became independent after that war in which Andrija played a huge role and today he is appreciated as a country hero. His specialties were tanks and he was also a big support and teacher to all his colleagues. He was very important person in planning the most important war actions, such as „Oluja“, „Maslenica“, „Južni potez“ and others. In last one mentioned he died from bullet which bounced from aggressor's tank. He was great husband, patriot and soldier who was friendly to his colleagues, to them he was like father, although he had no children. He was also a part of the fourth brigade which today wears his name as honor to his great life and serving to Croatia. Today, a lot of culture manifestations and one building are having his name, because he definitely deserved it and more of that. He deserved to be remembered forever. After his death he got a military act of major general. Today, you can go and light the candle on his grave in village Marina near the city of Trogir in Croatia.

The keywords: The major general, Andrija Matijaš – Pauk, Croatia, Independence War, independence, war hero, Fourth brigade, aggression, Serbia, Croatian Army, Republic of Croatia

12. Literatura

Knjige:

N. Matijaš, 2005, *Andrija Matijaš – Pauk... Da se ne zaboravi*, Naklada Bošković, Split

Internet izvori:

Glavni urednik portala Domovinski rat, 2011., *Domovinski rat*, Portal Domovinski rat.

Udruga veterana 4. gardijske brigade: <https://www.4brigada-zng.hr/povjesnica> (Preuzeto: 2. kolovoza. 2018.)

<https://priznajem.hr/urednikov-odabir/andrija-matijas-pauk-kad-krenemo-gorjet-ce-nebo-zemlja/28733> (Preuzeto: 15. kolovoza 2018.)

<https://kamenjar.com/andrija-matijas-pauk-covjek-ratnik-legenda-za-sva-vremena/>(Preuzeto:8. kolovoza 2018.)

Hrvatska udruga Benedikt: <http://hu-benedikt.hr/?p=12104> (Preuzeto: 4. kolovoza 2018.)

<https://www.vecernji.hr/vijesti/andrija-matijas-pauk-izvukao-je-tenkove-na-dinaru-na-1800-metara-visine-to-je-sokiralo-srpske-oficire-1186666> (Preuzeto: 25. kolovoza. 2018.)

Slike

IZVOR 1 : N. Matijaš, 2005, 119. str

IZVOR 2: N. Matijaš, 2005, 104. str

URL 3: <https://i.ytimg.com/vi/suyWtCXzO5U/hqdefault.jpg>

URL 4: <https://i.ytimg.com/vi/suyWtCXzO5U/hqdefault.jpg>

URL 5: <https://www.4brigada-zng.hr/images/stories/povjesnica/Riva1.jpg>

IZVOR 6: N. Matijaš, 2005, 122. str

IZVOR 7: N. Matijaš, 2005, 106. str

URL 8: <http://narod.hr/hrvatska/21-studenog-1991-srusen-maslenicki>

IZVOR 9: N. Matijaš, 2005, 109. str

IZVOR 10: N. Matijaš, 2005, 110. str

URL 11: <https://i.ytimg.com/vi/vPPC9aSxh84/hqdefault.jpg>

IZVOR 12: N. Matijaš, 2005, 98. str

IZVOR 13: N. Matijaš, 2005, 108. str

IZVOR 14: N. Matijaš, 2005, 69. str

URL 15: <http://dogodilose.com/wp-content/uploads/2014/10/Andrija-Matija%C5%A1-Pauk-HPM.jpg>

URL16:

https://www.slobodnadalmacija.hr/Archive/images/2015/10/09/AAA/obljetnica_matijas15-091015.jpg